

Je kapitalismus na rozcestí? Jsou politici viníci finanční a hospodářské krize nebo spasitelé před jejich dopady.

IDG Czech, a.s.

Konference Fórum eTime

12. Května 2009

LIBERÁLNÍ INSTITUT

*Centrum pro rozvoj individuální svobody, soukromého vlastnictví,
svobodného trhu a vlády zákona.*

Potřebujeme odvážné myslitele, kteří nepodlehnu moci a vlivu lákavého pochlebování a jsou připraveni bojovat o ideál, i když vyhlídka na brzký úspěch je ještě velmi malá.

Friedrich August von Hayek

Stát je jen velkou iluzí, jejímž prostřednictvím se někteří snaží žít na úkor ostatních.

Frédéric Bastiat

Socialismus

V přesném smyslu označuje nižší fázi komunistické sociálně ekonomické formace, předcházející vyšší fázi, komunismu.

Mezi společenské rysy patří především:

- **společenské vlastnictví výrobních prostředků**
- neexistuje v obou fázích vykořisťování člověka člověkem

Jedná se o vztahy vzájemné spolupráce a pomoci, existuje tu v základě jednota zájmů. Společenské vlastnictví výrobních prostředků si vyžaduje **celospolečenské plánové řízení** za účasti pracujících mas, kdy každý práce schopný člověk má pracovat podle svých schopností.

Socialismus

V užším slova smyslu je „částečně demokratická ideologie“, která klade hlavní důraz na solidaritu a která věří, že by ekonomika i další odvětví společnosti měly být do značné míry **centrálně řízeny**. V širším slova smyslu zahrnuje vedle demokratického socialismu též komunismus.

Socialismus

Socialismus má jednat podle principů solidarity a obhajuje „sociálně-spravedlivou“ rovnostářskou společnost s plánovaně řízenou ekonomikou, která se vyznačuje upřednostňováním práv a zájmů **kolektivu** (většiny) před těmi **individuálními** a společenským pojetím práce – socialisté usilují o **zespolečenštění** výrobních prostředků a likvidaci *společenských tříd*. Takový model řízení společnosti, dle jejich názoru, bude přinášet prospěch všem bez rozdílu, nikoliv jen malé skupině

Charakteristika socialistické ekonomiky

centrálně

administrativně

direktivně

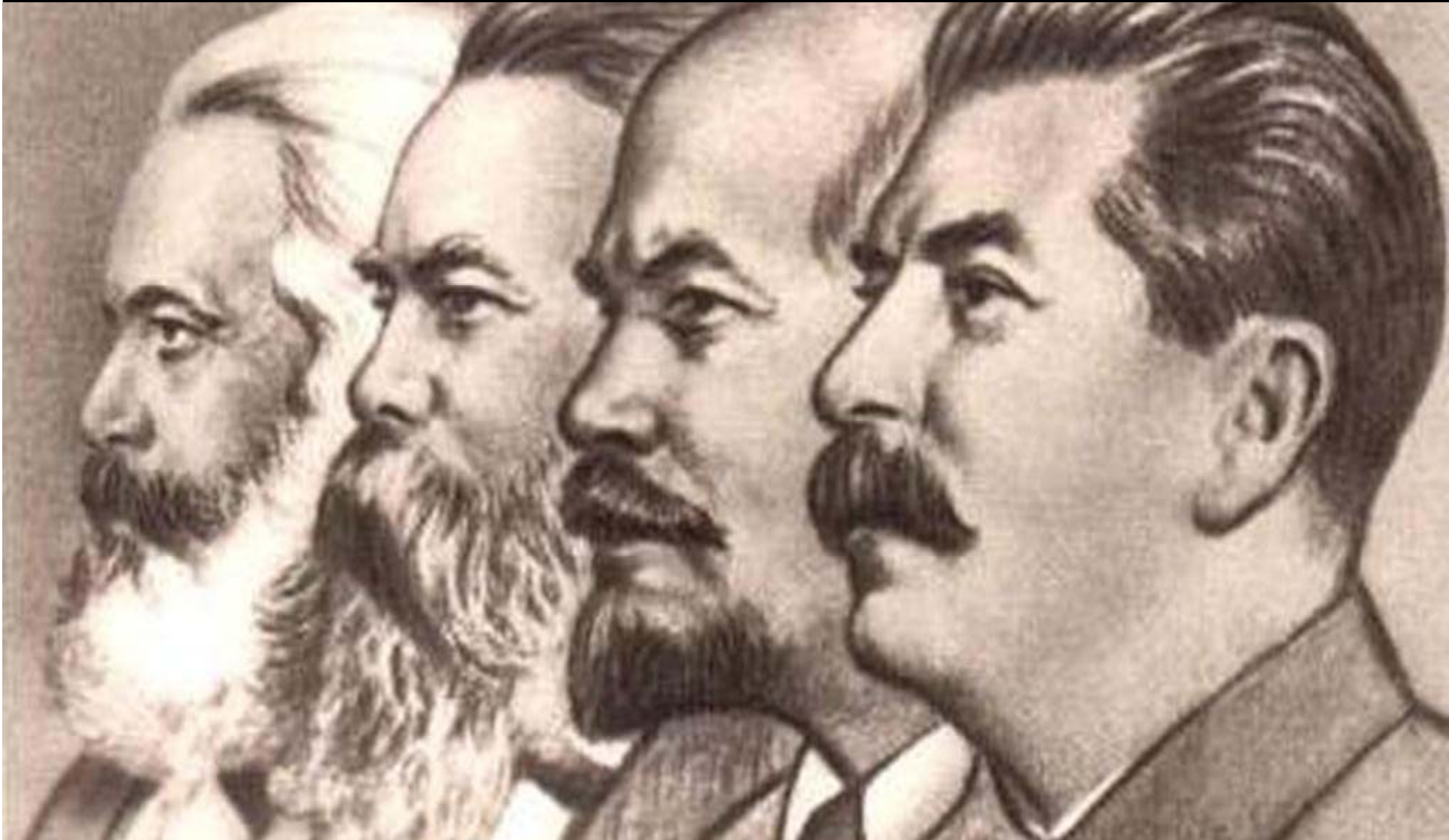
státně

stranicko

byrokraticky

plánovitě řízená

nedostatková ekonomika

Komunismus

Je založen na principu každý podle svých možností, každému podle jeho potřeb. V komunistickém systému již nemají existovat společenské třídy nebo státní aparát, **funkce státu má vykonávat komunisticky uvědomělý lid.**

Pojem diktatura proletariátu podle této ideologie označují revoluční období, v němž ještě existují různé společenské třídy, ale diktatura buržoazie je již nahrazena diktaturou proletariátu nad buržoazií (někdy také označované jako socialismus jako první období komunismu).

Komunismus

Ostatní světové názory (např. náboženství, nacionalismus) jsou považovány za nepřátelské a potlačují se **všemi dostupnými prostředky, někdy i násilím.**

Demokratické principy rozhodování jsou nahrazeny **samosprávou** v dělnických radách na různých úrovních, které jsou propojeny systémem delegátů.

Z hlediska ekonomického je cílovým stavem společnost, kde každý člen přispívá podle svých **možností** a využívá společné zdroje podle svých **potřeb**. To předpokládá vysoké morální vlastnosti **celé** společnosti, kterých je nutné dosáhnout kompletní přestavbou vztahů mezi lidmi a vztahů k věcem.

Gottwald

Socialisté vyhlásili skrytý „třídní boj“ všem, kteří nechtějí být nadměrně závislí na přerozdělování. Svými opatřeními ničí živnostníky, drobné podnikatele a všechny další, kteří chtějí vzít svůj osud do vlastních rukou.

Socialisté se ocitli v pasti svých nesplnitelných slibů z oblasti překonané, zastaralé a neudržitelné koncepce sociálního státu.

Socialisté vstupují nadměrně do oblastí, které jsou historicky výsostnou součástí individuální svobody.

Kapitalismus

Je společenské zřízení, v němž jsou výrobní faktory v **soukromém vlastnictví** a jsou provozovány za účelem dosažení zisku. Ekonomické parametry (např. ceny) jsou určovány **prostřednictvím volného trhu** (nabídkou a poptávkou), a to i **ceny práce**, nikoli řízeny zásahy státu (jako v řízených či plánovaných ekonomikách). **Zřízení všech dnešních rozvinutých států je přinejmenším částečně založeno na kapitalismu.**

Kapitalismus je v zásadě systém masové výroby pro uspokojení potřeb mas.

(Ludwig von Mises: The Anticapitalistic Mentality, 1956)

Charakteristickým rysem kapitalismu je obchodníková naprostá závislost na trhu, tedy na nejlepším možném a nejlevnějším uspokojení nejnaléhavějších požadavků spotřebitelů.

(Ludwig von Mises: Capitalism versus Socialism, 1969)

Tržní ekonomika – kapitalismus – je
společenský systém nadvlády
spotřebitelů.

(Ludwig von Mises: Observations on the Russian Reform
Movement, 1966)

Kapitalistický sociální řád je ekonomickou demokracií v nejpřísnějším smyslu tohoto slova. Všechna rozhodnutí závisí koneckonců na vůli lidí jako spotřebitelů. Tedy kdykoli existuje rozpor mezi představami spotřebitelů a představami manažerů, tlak trhu zajistí, že názory spotřebitelů zvítězí.

(Ludwig von Mises: *Die Ursachen der Wirtschaftskrise: Ein Vortrag*. Předneseno 28. února 1931 v Teplicích-Šanově před shromážděním německých průmyslníků).

„Kapitalismus je společenský systém založený na explicitním uznání soukromého vlastnictví a neagresivních, smluvních směnách mezi vlastníky soukromého majetku.“

Hoppe, A Theory of Socialism and Capitalism, Kluwer Academic Publishers, 1988.

Základní požadavek liberalismu

Program liberalismu ve shrnutí do jednoho slova by tedy měl znít: vlastnictví, což znamená soukromé vlastnictví výrobních prostředků (neboť pro spotřební statky je soukromé vlastnictví samozřejmostí a není popíráno ani socialisty a komunisty).
Všechny ostatní požadavky liberalismu vyplývají z tohoto základního požadavku.

(Ludwig von Mises: Liberalismus, 1927)

© Ing. Miroslav Ševčík, CSc.

Podíl výdajů veřejných rozpočtů na HDP (%):

	Evropa	USA
1896	8,8	2,8
1982	43,2	31,8
1999	47,1	32,8
2007*	49,5 - 51,5*	34,5-35,5*

* předběžný odhad Liberálního institutu

Příčiny světové finanční krize (mimo jiné)

Selhání státních autorit:

Exekutivy - resp. vlády v jednotlivých zemích

Centrální banky

Ostatní regulátoři

Selhání dalších institucí

- Ratingové agentury
- Auditorské firmy

Exekutivy - vlády v jednotlivých zemích (příklad USA):

- vytvářejí dlouhodobé deficity veřejných rozpočtů

deficitní financování probíhá i v období ekonomického růstu (měřeno tempem růstu HDP), emitují se v nadbytečné míře státní dluhopisy

- podporují vysokou míru přerozdělování, která snižuje motivace podnikatelských subjektů

- způsobují nadměrnou regulaci hospodářství

- realizují různé politické programy zasahující do fungování tržních mechanismů

(např. zákony přijaté pro realizaci programu „vlastnické bydlení pro každého“ za Carterovy a Clintonovy vlády „ukládající“ hypotečním bankám poskytovat hypoteční úvěry málo bonitním zákazníkům z rizikových sociálních a příjmových skupin

Centrální banka (příklad USA)

Dlouhodobá expanzivní monetární politika
neodpovídající vývoji reálné ekonomiky

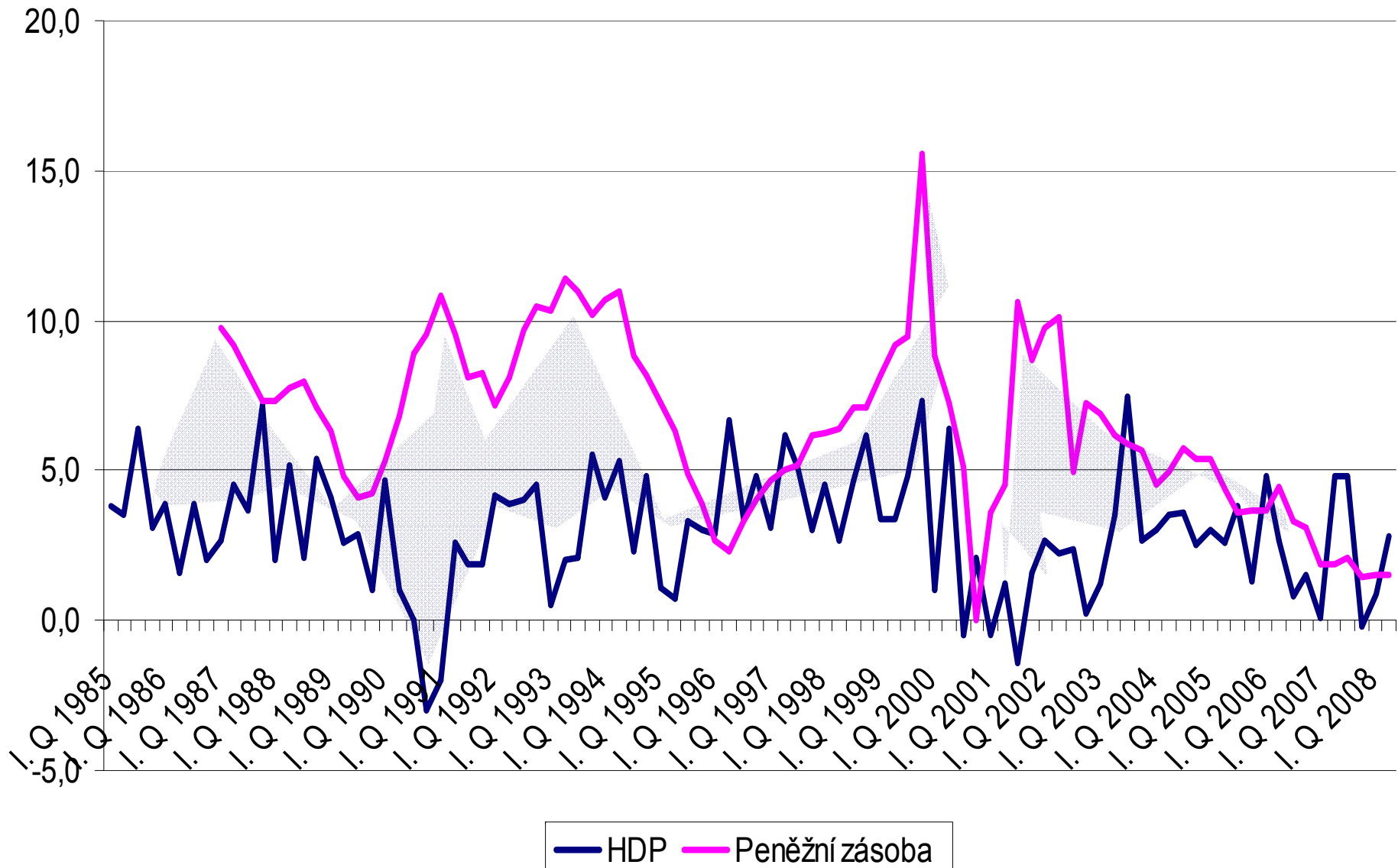

Dlouhodobě rychlejší tempo růstu peněžní zásoby
ve srovnání s tempem růstu HDP

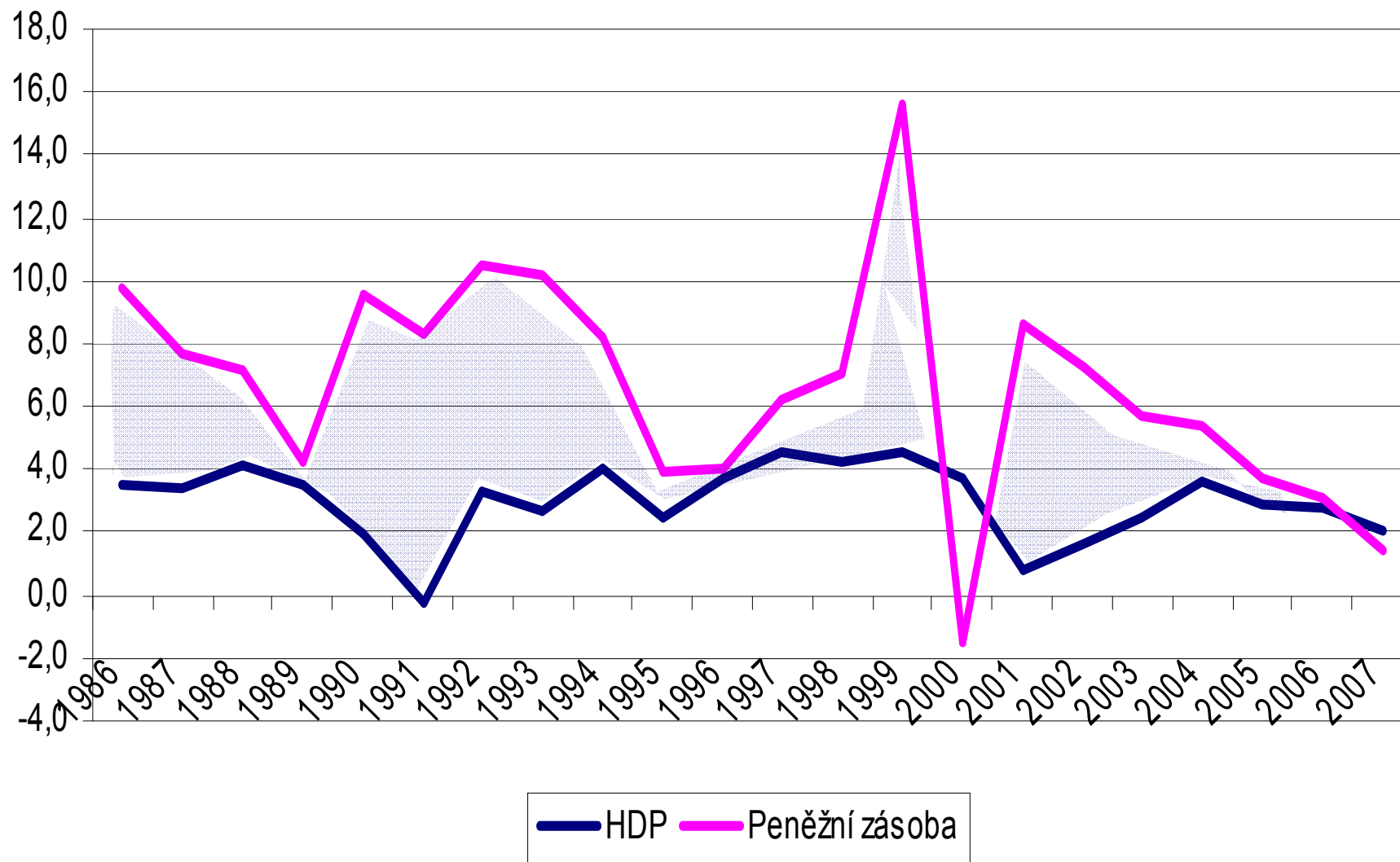

Vytváření finančních bublin

USA - HDP, PENĚŽNÍ ZÁSoba - čtvrtletní tempa růstu

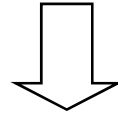

USA - HDP, PENĚŽNÍ ZÁSoba (roční tempa růstu)

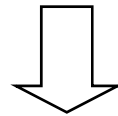

Hypoteční krize

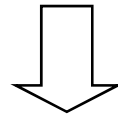
- 2001 – snížení Základních úrokových sazeb v USA

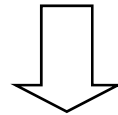
- expanze Freddie a Fannie

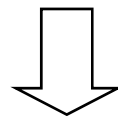
- boom na trhu bydlení

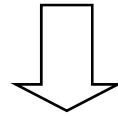

- poptávka převyšuje nabídku

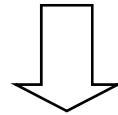

- růst cen nemovitostí

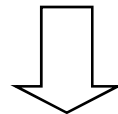

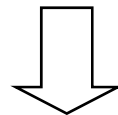
- nafouknutí spekuláční bubliny na trhu s bydlením

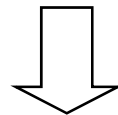
- propad cen nemovitostí

- propadnutí zástav (nemovitostí)

- Freddie a Fannie

Vytváření „morálního hazardu“ při zachraňování finančních institucí při předchozích potížích

USA 1980-1985 - tzv. krize spořitelů

krach 1617 bank a 1300 spořitelů

způsob financování:

- rekapitalizace z veřejných prostředků

Pád investičního bankovníctví v USA

- **18.3.2008**

Bear Stearns převzala ji JP MORGAN

- **15.9.2008**

Merill Lynch převzala ji Bank of Amerika

- **15.9.2008**

Lehman Brothers zkrachovala, její činnosti se rozprodávají mezi více bank

- **23.9.2008**

MORGAN STANLEY přeměna na univerzální banku (komerční i investiční činnost)

- **23.9.2008**

Goldman Sachs přeměna na univerzální banku (komerční i investiční činnost)

JP MORGAN (měla i komerční bankovníctví)

Projevy finanční krize v Evropě (výběr z významných finančních institucí)

• 18.9. 2008

Ústav: HBOS

Problém: Britská hypoteční banka

Řešení: Změna vlastníka. Za 12,2 mld. liber ji koupí Lloyds TSB.

• 29.9.2008

Ústav: Bradford Bingley

Problém: Britská banka. Prudká propad akcií, hodnota banky na trhu klesla na méně než 300 milionů liber

Řešení: Znárodněna. Po Northern Rock letos už druhá britská banka

• 13.10.2008

Ústav: Royle Bank of Scotland, Lloyds, Barclays, HBOS

Řešení: navýšení základního kapitálu ze strany státu

•29.9.2008

Ústav: Hypo Real Estate

Problém: Menší německá banka

Řešení: Zachránila ji půjčka od konsorcia bank

•29.9.2008

Ústav: Fortis

Problém: Nizozemsko-belgická banka. Nedostatek kapitálu, závislost na mezibankovním sektoru. Problém způsobilo převzetí ABN AMRO

Řešení: Znárodnění. 49% akcií získají vlády Beneluxu, které poskytly injekci 11,2 mld. eur

•29.9. 2008

Ústav:Glitnir

Problém: Třetí největší banka na Islandu. Problémy s likviditou

Řešení: Znárodněna. Vláda koupí 75% akcií za 600 milionů eur.

První a druhá největší banka (Landsbanki a Kaupthing) na Islandu byla převzata počátkem října státem

•29.9.2008

Ústav:Dexia

Problém: Belgická banka. Specializuje se na úvěry místním samosprávám a dalším institucím. Ztráty z USA

Řešení: Injekce vlády 6,4 mld. eur

Další projevy finanční krize v USA

• **11.7. 2008**

Krach IndyMAC (třetí největší bankovní úpadek v poválečné historii USA)

• **16.9.2008**

Pojišťovna AIG získala úvěr 85 mld. USD od FEDu za záruku 79,9% akcií AIG (později program modifikován)

• **26.9.2008**

uzavření největší spořitelny USA Washington Mutual (největší krach v historii bankovního sektoru v USA)

• **29.9.2008**

převzetí 6. největší americké banky Wachovia bankou Wells Fargo

CDO – Collateralized Debt Obligation (zajištěná dluhová obligace)

Derivát

- (odvozený cenný papír), jehož cena se pohybuje v závislosti na ceně podkladového aktiva, kterým mohou být fondy, půjčky, hypotéky aj.
- různá míra rizik
- možnost ztráty investora nejen úroků, ale i jistin

Obamova infekce
***Omyl za 800 mld. USD, který si
nemůžeme dovolit (Martin Feldstein
z Harwardu)***

***Obamův stimulační plán je
tragickou ztracenou příležitostí (The
Wall Street Journal)***

The Wall Street Journal seznam označuje
za **seznam dárků**.

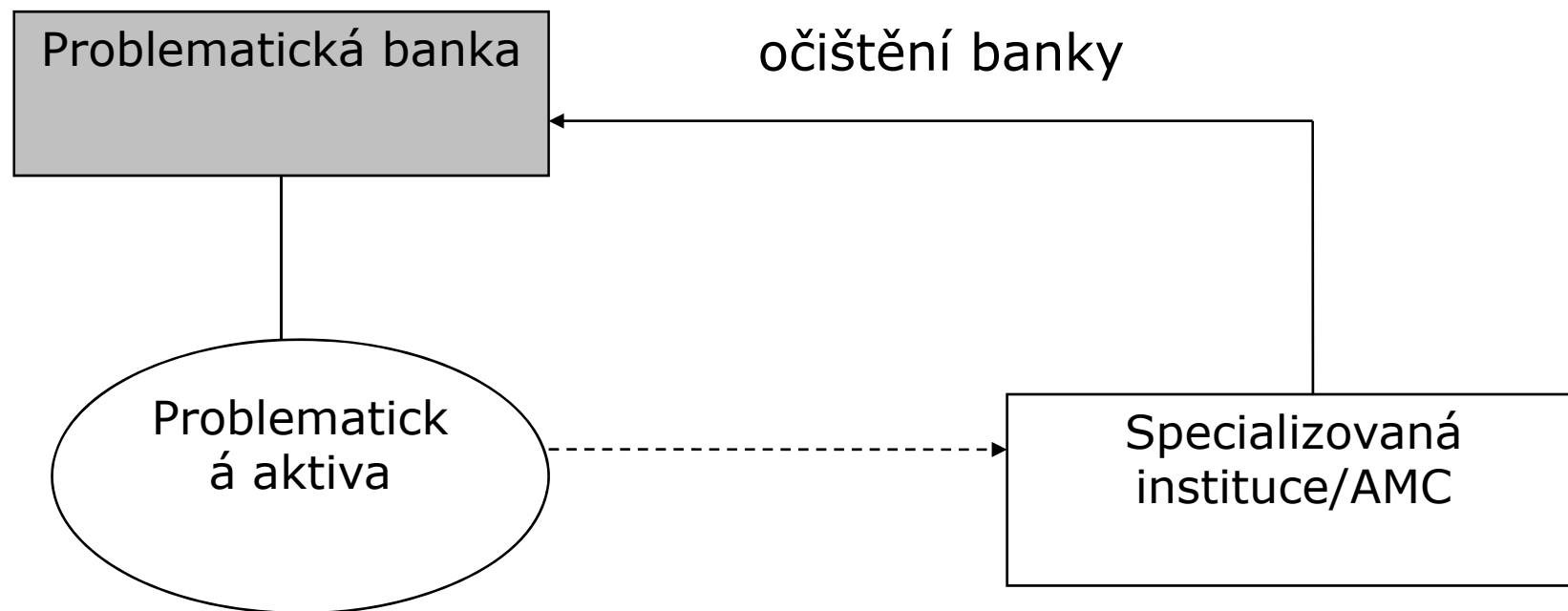
The Economist označuje stimulační plán
za „**vysněné politické cíle demokratů**“

- 1 mld. USD pro ztrátového železničního přepravce (Amtruck)
- 6 mld. USD na stavbu nových a vylepšení stávajících vládních budov
- 2 mld. USD dotací na péči o děti
- 400 mil. USD na výzkum globálního oteplování
- 325 mil. USD na údržbu vládních pozemků, **údržbu pěšin a stezek a opravu opuštěných dolů a studen**

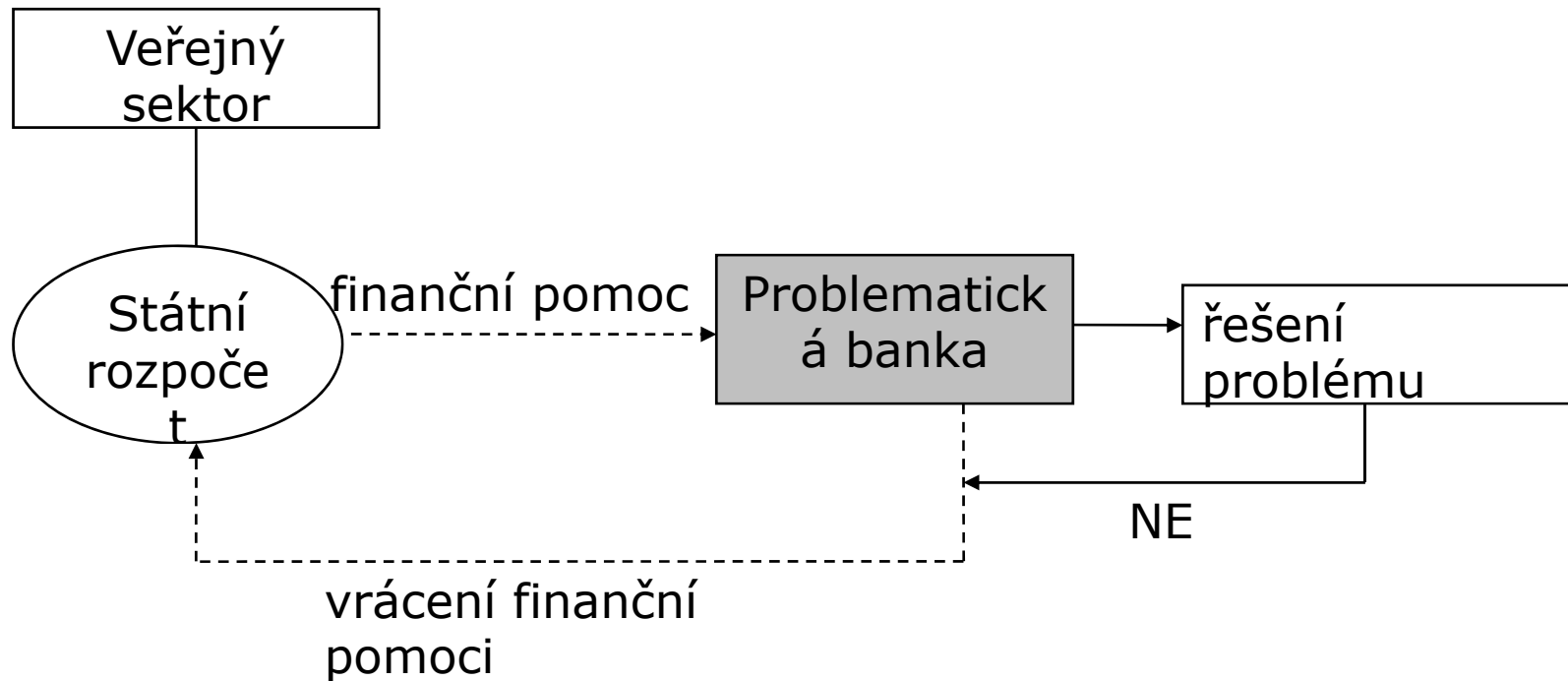
- 357 mil. USD pro Národní institut pro standardy (normalizační institut)
- **355 mil. USD na školení o pohlavních chorobách**
- 50 mil. USD pro národní nadaci umění
- 427 mil. USD pro národní oceánskou atmosférickou správu
- 6,2 mld. USD dotace na ochranu staveb proti nepříznivému počasí
- 9,047 mld. USD na federální fond pro budovy (vládní budovy)

- 600 mil. USD na nové automobily pro federální vlády
- dotace na výstavby aquaparku a pláží
- 252 mld. USD má posílit různé vládní programy např. zdravotní péče pro chudé, distribuci potravinových poukázek atd.
- zvýšení podpor nezaměstnanosti, zvýšení příspěvku na zdravotní péči

Správa problematických aktiv banky

Asistence otevřené bance

Podíl deficitu (-), přebytku (+) veřejných rozpočtů na HDP v % (nové členské země EU)

země	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Česká republika	-3,3	-3,8	-5,0	-3,7	-4,5	-6,4	-6,4	-6,6	-3,0	-3,6	-2,6	-0,6	-1,5
Estonsko	-0,4	2,2	-0,7	-3,5	-0,3	0,3	1,8	1,8	1,7	1,5	2,9	2,7	-3,0
Kypr	-	-	-4,1	-4,3	-2,4	-2,4	-4,6	-6,5	-4,1	-2,4	-1,2	3,4	0,9
Litva	-0,4	1,2	0,0	-3,9	-2,6	-2,1	-1,4	-1,3	-1,5	-0,5	-0,4	-1,0	-3,2
Lotyšsko	-3,3	-11,9	-3,1	-2,8	-2,7	-1,6	-2,7	-1,6	-1,0	-0,4	-0,5	-0,4	-4,0
Maďarsko	-4,7	-6,2	-8,2	-5,5	-3,0	-4,4	-9,3	-7,2	-6,4	-7,8	-9,2	-4,9	-3,4
Malta	-8,0	-7,7	-9,9	-7,7	-6,5	-6,4	-5,7	-9,9	-4,7	-2,9	-2,6	-2,2	-4,7
Polsko	-4,9	-4,6	-4,3	-2,3	-1,8	-3,5	-3,6	-6,3	-5,7	-4,3	-3,9	-1,9	-3,9
Slovenská republika	-9,9	-6,3	-5,3	-7,4	-12,3	-6,0	-5,7	-2,7	-2,3	-2,8	-3,5	-1,9	-2,2
Slovinsko	-1,2	-2,4	-2,5	-3,1	-3,0	-2,7	-1,9	-2,7	-2,2	-1,4	-1,2	0,5	-0,9
Bulharsko	-	-	-	-	-	-	-	0,0	1,6	1,9	3,0	0,1	1,5
Rumunsko		-4,5	-3,2	-4,5	-4,4	-3,5	-2,0	-1,5	-1,2	-1,2	-2,2	-2,5	-5,4

Zdroj:

Údaje za rok 1996-1999 Eurostat Government deficit

Údaje za rok 2000-2004 Euro-indicators 38/2004 z 16. března 2004

Údaje za rok 2005-2008 Eurostat, Euro-indicators 56/2009 z 22. dubna 2009

Podíl deficitu (-), přebytku (+) veřejných rozpočtů na HDP v % („staré“ členské země EU)

země	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Belgie	-3,8	-2,2	-0,7	-0,5	0,2	0,5	0,1	0,0	-0,2	-2,6	0,3	-0,2	-1,2
Německo	-1,9	-0,5	-2,2	-1,5	1,3	-2,8	-3,5	-4,0	-3,8	-3,3	-1,5	-0,2	-0,1
Řecko	-	-	-	-	-2,0	-1,4	-1,4	-5,6	-7,5	-5,1	-2,8	-3,6	-5,0
Španělsko	-4,8	-3,4	-2,7	-1,1	-0,9	-0,4	0,0	-0,2	-0,3	1,0	2,0	2,2	-3,8
Francie	-4,0	-3,3	-2,7	-1,6	-1,4	-1,5	-3,2	-4,1	-3,6	-2,9	-2,4	-2,7	-3,4
Irsko	-0,1	1,1	2,4	2,2	4,4	1,1	-0,2	0,4	1,4	1,7	3,0	0,2	-7,1
Itálie	-7,0	-2,7	-2,8	-1,8	-0,6	-2,6	-2,3	-3,5	-3,5	-4,3	-3,3	-1,5	-2,7
Lucembursko	1,7	3,7	3,1	3,6	6,3	6,3	2,7	0,5	-1,2	0,0	1,4	3,6	2,6
Nizozemí	-1,9	-1,2	-0,8	0,7	2,2	0,0	-1,9	-3,1	-1,7	-0,3	0,6	0,3	1,0
Rakousko	-4,0	-1,8	-2,4	-2,3	-1,5	0,2	-0,2	-1,6	-4,4	-1,6	-1,6	-0,5	-0,4
Portugalsko	-4,5	-3,5	-2,6	-2,4	-2,8	-4,4	-2,7	-2,9	-3,4	-6,1	-3,9	-2,6	-2,6
Finsko	-3,5	-1,2	1,3	1,9	7,1	5,2	4,3	2,5	2,4	2,8	4,0	5,2	4,2
Dánsko	-1,9	-0,5	1,1	3,1	2,6	3,1	1,7	0,1	2,0	5,2	5,2	4,5	3,6
Švédsko	-3,2	-1,5	1,9	1,5	5,1	2,8	0,0	-0,9	0,8	2,3	2,5	3,8	2,5
Velká Británie	-4,3	-2,2	0,2	1,1	3,8	0,7	-1,6	-3,3	-3,4	-3,4	-2,7	-2,7	-5,5

Zdroj:

Údaje za rok 1996-1999 Eurostat Government deficit

Údaje za rok 2000-2004 Euro-indicators 38/2004 z 16. března 2004

Údaje za rok 2005-2008 Eurostat, Euro-indicators 56/2009 z 22. dubna 2009

© Ing. Miroslav Ševčík, CSc.

Podíl dluhů veřejných rozpočtů na HDP v % (nové členské země EU)

země	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Česká Republika	12,5	13,1	15,0	16,4	18,2	25,2	28,9	30,1	30,4	29,8	29,6	28,9	29,8
Estonsko	7,4	6,2	5,5	6,0	5,0	4,7	5,7	5,5	5,0	4,5	4,3	3,5	4,8
Kypr	-	-	58,6	58,9	61,7	64,4	67,1	68,9	70,2	69,1	64,6	59,4	49,1
Litva	14,3	15,6	16,6	22,8	24,3	23,4	22,8	21,2	19,4	18,4	18,0	17,0	15,6
Lotyšsko	13,9	11,1	9,6	12,5	13,9	16,2	15,5	14,4	14,9	12,4	10,7	9,0	19,5
Maďarsko	73,7	64,0	62,0	61,1	55,4	53,5	57,1	58,0	59,4	61,7	65,6	65,8	73,0
Malta	40,1	48,4	53,4	57,1	57,1	61,8	61,7	69,3	72,1	69,8	63,7	62,1	64,1
Polsko	43,4	42,9	38,9	39,6	36,6	36,7	41,2	47,1	45,7	47,1	47,7	44,9	47,1
Slovenská Republika	31,1	33,8	34,5	47,8	49,9	48,7	43,3	42,4	41,4	34,2	30,4	29,4	27,6
Slovinsko	-	-	-	-	26,7	26,9	27,8	27,9	27,2	27,0	26,7	23,4	22,8
Bulharsko	-	105,1	79,6	79,3	74,3	67,3	53,6	45,9	37,9	29,2	22,7	18,2	14,1
Rumunsko	11,1	15,2	16,6	21,9	22,6	26,0	25,0	21,5	18,8	15,8	12,4	12,7	13,6

Zdroj:

Údaje za rok 1996-1999 Eurostat Government deficit

Údaje za rok 2000-2004 Euro-indicators 38/2004 z 16. března 2004

Údaje za rok 2005-2008 Eurostat, Euro-indicators 56/2009 z 22. dubna 2009

© Ing. Miroslav Ševčík, CSc.

Podíl dluhů veřejných rozpočtů na HDP v % („staré“ členské země EU)

země	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Belgie	127	122,3	117,1	113,6	109,1	108,1	105,8	98,6	94,3	92,2	87,9	84,0	89,6
Německo	58,4	59,7	60,3	60,9	60,2	59,4	60,8	63,8	65,6	67,8	67,6	65,1	65,9
Řecko	11,3	108,2	105,8	105,2	106,2	106,9	104,7	97,9	98,6	98,8	95,9	94,8	97,6
Španělsko	67,4	66,1	64,1	62,3	61,2	57,5	54,6	48,7	46,2	43,0	39,6	36,2	39,5
Francie	58,0	59,2	59,4	58,9	57,2	56,8	58,6	62,9	64,9	66,4	63,7	63,8	68,0
Irsko	73,5	64,3	53,6	48,5	38,4	36,1	32,3	31,1	29,4	27,5	24,9	25,0	43,2
Itálie	120,9	118,1	114,9	113,7	111,2	110,6	108,0	104,3	103,8	105,8	106,5	103,5	105,8
Lucembursko	7,4	7,4	7,1	6,5	5,5	5,5	5,7	6,3	6,3	6,1	6,7	6,9	14,7
Nizozemí	74,1	68,2	65,7	61,1	55,9	52,9	52,6	52,0	52,4	51,8	47,4	45,6	58,2
Rakousko	68,3	64,4	64,8	67,2	67,0	67,1	66,6	64,6	64,8	63,7	62,0	59,4	62,5
Portugalsko	59,9	56,1	52,1	51,4	53,3	55,6	58,1	56,9	58,3	63,6	64,7	63,5	66,4
Finsko	56,9	53,8	48,2	45,5	44,6	43,9	42,6	44,3	44,1	41,4	39,2	35,1	33,4
Dánsko	69,2	65,2	60,8	57,4	50,1	47,8	47,2	45,8	43,8	37,1	31,3	26,8	33,3
Švédsko	73,0	71,0	69,1	64,8	52,8	54,4	52,6	53,5	51,2	50,9	45,9	40,5	38,0
Velká Británie	-	49,8	46,7	43,7	42,1	38,9	38,5	38,7	40,6	42,3	43,4	44,2	52,0

Zdroj:

Údaje za rok 1996-1999 Eurostat Government deficit

Údaje za rok 2000-2004 Euro-indicators 38/2004 z 16. března 2004

Údaje za rok 2005-2008 Eurostat, Euro-indicators 56/2009 z 22. dubna 2009

© Ing. Miroslav Ševčík, CSc.

Vývoj dluhu veřejných rozpočtů podle metodiky ESA 95 (v mld. Kč)

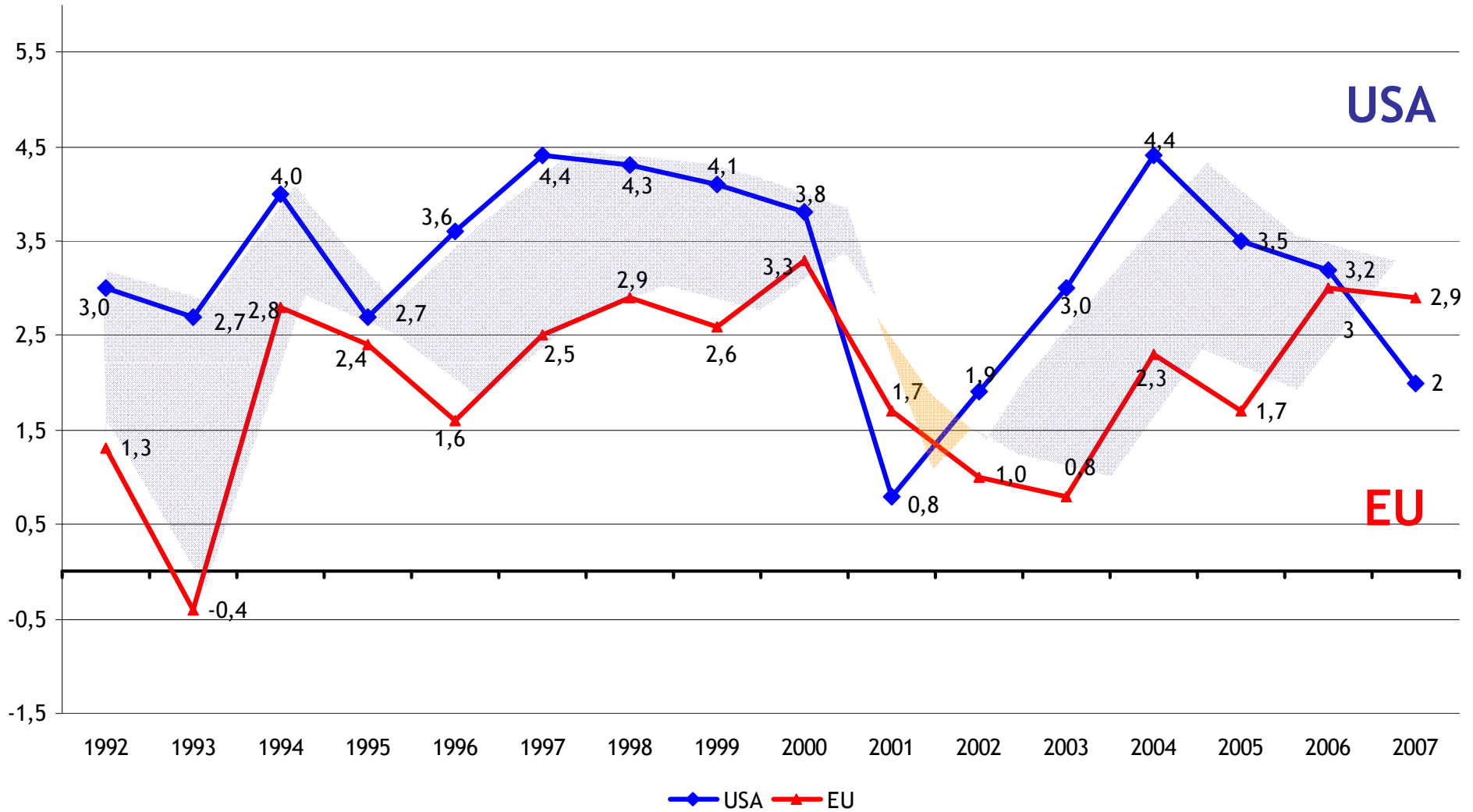
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Euroindikators 38/2004 z 16.3.2004	391,1	585,5	695,6	956,2					
Euroindikators 39/2005 z 18.3.05		630,0	740,3	977,9	1028,6				
Euroindikators 120/2005 z 26.9.2005		608,7	719,0	941,3	1011,5				
Euroindikators 48/2006 z 24.4.2006			702,3	775,0	855,1	901,3			
Euroindikators 139/2006 z 23.10.2006			702,3	775,0	855,1	903,5			
Euroindikators 55/2007 z 23.4.2007				775,0	855,1	903,5	973,0		
Euroindikator 142/2007 z 22.10.2007				775,0	855,1	903,5	973,0		
Euroindikators 54/2008 z 18. 10.2008					855,1	888,6	951,5	1 019,4	
Euroindikators 147/2008 z 22.10.2008					855,1	888,6	951,5	1 020,7	
Euroindikators 56/2009 z 22.4.2009						888,6	951,5	1 020,7	1 105,7

Vývoj deficitu veřejných rozpočtů podle metodiky ESA 95 (v mld. Kč)

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Euroindikator 38/2004 z 16.3.2004	-96,7	-149,8	-154,6	-328,5					
Euroindikator 39/2005 z 18.3.05		-137,0	-136,0	-297,6	-83,4				
Euroindikator 120/2005 z 26.9.2005		-137,0	-163,0	-319,5	-83,5				
Euroindikator 48/2006 z 24.4.2006			-166,8	-170,5	-79,9	-76,7			
Euroindikator 139/2006 z 23.10.2006			-166,8	-170,5	-80,6	-107,6			
Euroindikator 55/2007 z 23.4.2007				-170,6	-81,0	-104,8	-94,5		
Euroindikator 142/2007 z 22.10.2007				-170,6	-83,3	-105,7	-95,0		
Euroindikator 54/2008 z 18. 10.2008					-83,3	-106,7	-86,0	-56,1	
Euroindikator 147/2008 z 22.10.2008					-83,3	-106,7	-85,9	-34,8	
Euroindikator 56/2009 z 22.4.2009						-106,7	-84,9	-21,5	-54,0

Zdroj: Eurostat, Euroindicators

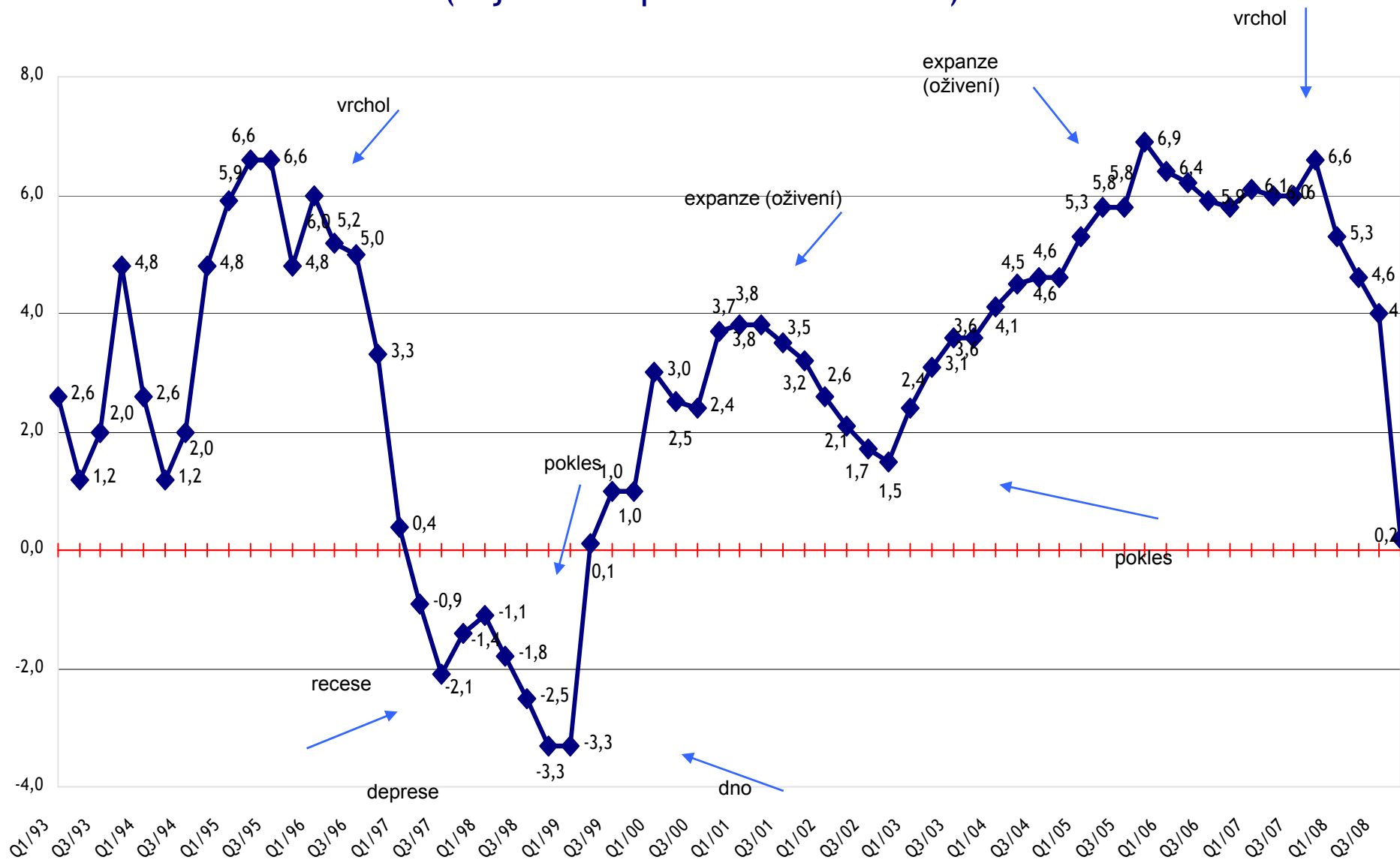
Srovnání vývoje tempa růstu HDP v USA a EU

Pozn.: Od roku 2004 EU-25.

© Ing. Miroslav Ševčík, CSc.

Čtvrtletní tempa přírůstku HDP ve stálých cenách roku 1995 v procentech (stejně období předchozího roku = 100)

**Vývoj úrokových sazeb
(The Federal Reserve System - FED)**

Datum	Úroková sazba
2.2.2005	2,50
22.3.2005	2,75
3.5.2005	3,00
30.6.2005	3,25
9.8.2005	3,50
20.9.2005	3,75
1.11.2005	4,00
13.12.2005	4,25
31.1.2006	4,50
28.3.2006	4,75
10.5.2006	5,00
29.6.2005	5,25
18.9.2007	4,75
31.10.2007	4,50
11.12.2007	4,25
22.1.2008	3,50
30.1.2008	3,00
18.3.2008	2,25
30.4.2008	2,00
8.10.2008	1,50
29.10.2008	1,00
16.12.2008	0 – 0,25

Vývoj úrokových sazeb (European Central Bank - ECB)

Datum	Úrokové sazby
6.12.05	2,25
8.3.06	2,50
15.6.06	2,75
9.8.06	3,00
11.10.06	3,25
13.12.06	3,50
14.3.07	3,75
13.6.07	4,00
9.7.08	4,25
8.10.08	3,75
12.11.08	3,25
4.12.08	2,50
21.1.2009	2,00
11.3.2009	1,50
8.4.2009	1,25

Vývoj úrokových sazeb (Bank of England - BoE)

Datum	Úrokové sazby
4.8.05	4,50
3.8.06	4,75
9.11.06	5,00
11.1.07	5,25
7.6.07	5,50
5.6.07	5,75
6.12.07	5,50
7.2.08	5,25
10.4.08	5,00
8.10.08	4,50
6.11.08	3,00
4.12.08	2,00
8.1.2009	1,50
5.2.2009	1,00
5.3.2009	0,50
9.4.2009	0,50

Vývoj úrokových sazeb (ČNB)

Česká národní banka (ČNB)	
Datum	Úrokové sazby
28.1.05	2,25
1.4.05	2,00
29.4.05	1,75
31.10.05	2,00
28.7.06	2,25
29.9.06	2,50
1.6.07	2,75
27.7.07	3,00
31.8.07	3,25
30.11.07	3,50
8.2.08	3,75
8.8.08	3,50
7.11.08	2,75
18.12.2008	2,25
6.2.2009	1,75

Vývoj Dow Jones Indexu

Hodnota Indexu	Rok dosažení	Počet let
40	1897	-
1000	1966	70
2000	1987	21
3000	1991	4
4000	1994	3
5000	1995	1
⋮	⋮	⋮
10 000	1999	4
14 164,53	2007	9.10.2007

Vývoj Dow Jones Indexu po roce 1929

Období	Hodnota indexu
Září 1929	381 (max. hodnota)
Červenec 1932	41 (min. hodnota)
Březen 1937	190
Červenec 1946	230
Listopad 1954	381

**Slovo politika pochází z řeckého
polis – město,
politiké techné znamená správa obce.
Již od antického Řecka je politika
chápána jako správa věcí veřejných,
věcí občanů.**

Politika

- prosazování individuálních případně úzce skupinových zájmů prostřednictvím tzv. „veřejného zájmu“ za který se prohlašuje kdykoliv kde co, kde kým

Politika

- Její nositelé žijí spíše ve virtuální realitě než v realitě běžného života

Politika (politik)

- dílo imagemakerů, manipulace veřejným míněním, dezinterpretace informací, zkreslování reality, narcismus, sebestřednost, sociální demagogie

Funkce státu

(podle Adama Smitha - Bohatství národů 1776)

Převážně společenské principy:

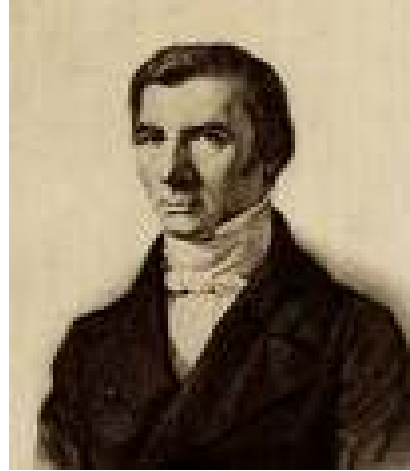
stát má chránit občany před násilím a vnějším napadením (zabezpečení vnitřní a vnější bezpečnosti)

stát má chránit občany před nespravedlností a útlakem ze strany druhého (zabezpečení výkonu soudní moci)

Převážně ekonomický princip:

stát má budovat a dohlížet na některá veřejná díla a některé veřejné instituce

Stát je jen velkou iluzí, jejímž prostřednictvím se někteří snaží žít na úkor ostatních.

Frédéric Bastiat

F. A. von Hayek:

Příčina nezdaru ekonomů při vedení hospodářské politiky je dána jejich snahou co nejvíce napodobovat postupy úspěšných přírodních věd v oblasti společenských věd.

Omyl scientismu

Mechanické a nekritické používání myšlenkových návyků a postupů z přírodních věd ve vědách společenských (tedy i ekonomických).

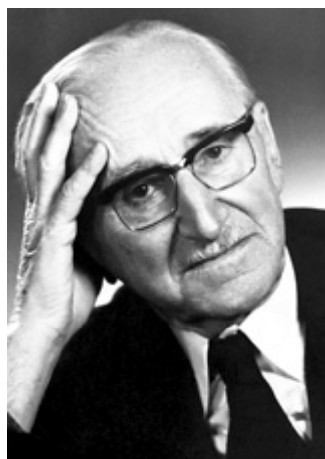

✦ INTERNACIONALA

Společnost, která staví rovnost před svobodu, nebude mít nakonec nic – ani svobodu, ani rovnost. Naopak společnost, která staví svobodu před rovnost, se dopracuje vyššího civilizačního standardu a může zabezpečit větší míru uspokojování potřeb všech svých členů.

Potřebujeme odvážné myslitele, kteří nepodlehnou moci a vlivu lákavého pochlebování a jsou připraveni bojovat o ideál, i když vyhlídka na brzký úspěch je ještě velmi malá.

Friedrich August von Hayek

